

רשימות

בפרשת השבוע

פרשת מסעי

פרק ל"ג פסוק ד'

ומצרים מקברים

רש"י: טרודים באבלם.

פירוש: שמכת בכורות היא המכה האחרונה החזקה לפני היציאה ממצרים, אז חוץ מהסיבה המרכזית שהיא להכריח את פרעה להוציא את בני ישראל ממצרים, ישנו עוד נס והוא שיהיו המצריים טרודים באבלם ובקבורת יקיריהם [שלושה ימים כך כתוב בספר הישר בפרשת בשלח], וכל זאת כדי שלא ירדפו אחרי בני ישראל, כיון שטרודים באבלם, וממילא גם בני ישראל לא יפחדו לצאת ממצרים מפני הרודפים אחריהם, נס דומה מצינו גם אצל המרגלים [במדבר יג לב רש"י ד"ה אוכלת יושביה], שהקב"ה עשה שיהיו הרבה מקרה מוות באותו זמן, כדי שיהיו טרודים באבלם, ולא ישגיחו במרגלים [דבר שהמרגלים השתמשו בו לרעה באמרם ארץ אוכלת יושביה] אך כאן לבני ישראל עדיין היה פחד מסוים כמו שכתבנו בחומש שמות, כי ברגע שיגמרו לקבור את הבכורים, ירדפו אחרי בני ישראל כדי להחזירם לעבדות, כפי שאכן קרה.

עוד י"ל שישנו הבדל בין המקברים אצלנו לבין המרגלים ששם המקברים כלל לא ראו ולא שמו לב למרגלים, לבין המצריים שראו בעינים פקוחות שבני ישראל יוצאים כמו שנאמר מפורש אצלנו בפסוק [ג'] "יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים", וכן מפורש בדברי רש"י [הבאנו לקמן בדברים פרק ל"ב פסוק מ"ח] שהביא את דברי חז"ל "שמות פרק י"ב, פסוק נ"א] על הפסוק "בעצם היום הזה הוציא ה'", לפי שהיו מצרים אומרים בכך וכך אם אנו מרגישים בהם אין אנו מניחים אותם לצאת, ולא עוד אלא אנו נוטלין סיפות וכלי זין והורגין בהם. אמר הקדוש ברוך הוא הריני מוציאן בחצי היום וכל מי שיש בו כח למחות יבא וימחה".

וי"ל שלא היה די בקבורת בני המשפחה כדי למנוע אותם מלרדוף אחרי בני ישראל, לכן הפסוק ממשיך "ובאלהיהם עשה ה' שפטים", שהם היו שבורים ורצוצים לגמרי מזה שה' גם העניש ושבר את אלהיהם, ורק אז לא קמה עוד רוח באיש מאנשי המצריים [לכמה ימים] לרדוף אחרי בני ישראל, אפילו שראו אותם בעיניהם עוזבים ביד רמה. [ובזה מיושב מה שהפסוק אומר "לעיני כל מצרים", וכן בהמשך "ובאלהיהם עשה ה' שפטים", שלכאורה הוא לא מקומן].

פרק ל"ג פסוק ו'

ויסעו מסכת ויחנו

רבים שואלים מדוע נאמר בפסוקים אלו את שמות המקומות ששם חנו ושוב נאמר שנסעו משם מאותו מקום שחנו, הרי בוודאי שאם נסעו למקום פלוני הרי משם המשיכו במסע, והרי התורה אינה מאריכה

שלא לצורך, ויכלה לומר שהגיעו למקום פלוני ומשם נסעו הלאה והגיעו למקום אלמוני? י"ל שאינו דומה המקום שאליו הגיעו למקום שממנו עזבו, אפילו שהמקום פיזית נראה אותו דבר, אך האדם שהיה במקום מסוים בחיים והתקדם הלאה מבחינה רוחנית הרי הוא אדם שונה ולכן כתוב בתורה שוב את המקום שממנו עזבו, שהרי בני ישראל התקדמו הלאה לקראת כניסתם לארץ ישראל שהיו צריכים לעבור את כל המקומות שעברו שם ואת כל התהליכים שעברו עד שהגיעו לארץ המובטחת.

לפי זה אפשר להבין את הפסוק [לג טז] "ויסעו ממדבר סיני", שלכאורה צריך להבין מדוע הפסוק לא פרט את מעמד הגדול והנורא שהיה בהר סיני שהוא קבלת התורה כמו שפרט בכמה מסעות מה היה להם שם, כגון בפסוק י"ד "ולא היה שם מים לעם לשתות", אלא י"ל זאת על פי דברי המדרש וזה לשון [מדרש ילמדנו, בד"ה פורענות] "כתינוק היוצא מבית הספר שבורח לו והולך לו, כך היו בורחים מהר סיני דרך שלושת ימים לפי שלמדו הרבה תורה בסיני, אמר הקב"ה לא נסמוך פורענות לפורענות". וכיון שהיו כתינוק הבורח מבית הספר, ממילא לא קבלו את מלוא היכולת הרוחנית שהיו יכולים לקבל במקום זה ולכן התורה לא פירטה מה עשו בהר סיני, אך כיון שלמעשה שקבלו הרבה רוחניות במדבר סיני לכן התורה מאריכה ויסעו מהר סיני וכמו שהסברנו שכן היה בכל המסעות.

[וכן י"ל גם בפסוק י' שחנו בים סוף והתורה לא הזכירה מהנס הגדול של קריעת ים סוף, והוא מכיון שגם שם יכלו לקבל יותר ברוחניות לולי התעכבותם היתירה בלקיחת ממון המצרים כמבואר בחז"ל שם על הפסוק "ויסע משה את בני ישראל"].

פרק ל"ד פסוק ב'

זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה

רש"י: לפי שהרבה מצות נוהגות בארץ, ואין נוהגות בחוצה לארץ, הוצרך לכתוב מצרני גבולי רוחותיה סביב, לומר לך, מן הגבולים הללו ולפנים המצות נוהגות.

קשה מה ראייתו של רש"י, שסיבת כתיבת גבולות הארץ היא המצוות הנוהגות בה, הרי מדובר בפרשה הזאת לגבי חלוקת הארץ, כמו שנאמר במפורש בהמשך הפרשה [לד, יג], אם כן לכן הפסוק כתב את גבולות הארץ, כי צריך שידעו את גבולות הארץ, כדי שידעו את גודל הארץ שעומדת לחלוקה, ואת מקומה?

בפשטות י"ל כיון שאין נפקא מינה ליחיד ולשבטו בגודל הארץ וגבולותיה, כי הרי עדיין לא יודעים בני ישראל מה גודל השטח שאמור כל שבט לקבל והיכן יקבל אותו, לכן אומר רש"י הסבר שונה והוא שהסיבה שנכתב הגבולות, היא לסמן היכן חייבים במצוות הארץ.

עוד י"ל שרואים מכאן שהדבר הכי חשוב שלמענו נכנסו לארץ הוא המצוות הנוגעים בה, ולכן רש"י כותב בפשיטות שמדובר לגבי המצוות התלויות בארץ.

כמו שהגמרא מביאה בסוטה לגבי משה רבינו [י"ד]. "דרש רבי שמלאי מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לארץ ישראל, וכי לאכול מפריה הוא צריך? או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא כך אמר משה, הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בארץ ישראל, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי".

עוד ראה לדבר י"ל בדרך הגימטריה, "זאת הארץ אשר תפל", כמספר "והוא המצוות התלויות בארץ", שניהם במספר 1715.

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר
הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו
haseforim@gmail.com